

KESKI-POHJANMAAN
Kamari
ORKESTERI

la / lö 8.5.2021 klo / kl. 19.00
Snellman-sali, Kokkola / Snellmanssalen, Karleby

STOCKHOLM DIARY

Malin Broman,
orkesterin johto, viulu & alttoviulu /
orkesterledning, violin & altviolin

Konsertti esitetään myös suoratoistona /
Konserten direktsänds även:
www.kamariorkesteri.fi

IGOR STRAVINSKY (1882–1971)
Konsertto jousille / Konsert för stråkar, D
Vivace
Arioso: Andantino
Rondo: Allegro

ESA-PEKKA SALONEN (1958–)
Lachen verlernt
sol. Malin Broman, vl

ESA-PEKKA SALONEN
Stockholm Diary

*****

SALLY BEAMISH (1956–)
Glanz
sol. Malin Broman, vla

ARNOLD SCHÖNBERG (1874–1951)
Verklärte Nacht, op. 4

Igor Stravinsky: Konsertto jousille D-duuri

Igor Stravinskyn asemaa ja merkitystä 1900-luvun musiikissa on verrattu Pablo Picasson asemaan maalaustaiteessa: molemmat saavuttivat varhain aseman taiteensa keskeisinä hahmoina, ja molemmille ovat tyypillisiä myös jyrkät tyyli muutokset, ilmaisukeinojen lähes kameleonttimaiset vaihdokset. Vaikka teosten ulkoinen tyyli muuttui useaan otteeseen, Stravinskyn sävelkielen ydin pysyi samana: romanttisen mahtipontisuuden välttäminen ja tietty älyllinen asennoituminen luomistyöhön leimaavat säveltäjän kaikkia tyylikausia.

Stravinsky aloitti uransa venäläisen koulun edustajana ja hän saavutti maailmanmaineen jo 1910-luvun alussa baleteillaan Tulilintu, Petruska ja Kevään pyhitys. Stravinsky oli läheinen ystävä sekä Debussyn että Ravelin kanssa, mutta impressionistisia vaikutteita hänen musiikistaan ei juuri löydä. 1920-luvulta lähtien Stravinskyn teoksia leimaa uusklassismi, kunnes toisen maailmansodan jälkeen hän muutti tyylinsä sarjalliseksi.

Stravinsky oli todellinen maailmankansalainen. Venäjällä vietettyjä varhaisvuosia seurasivat vuodet Ranskassa, Sveitsissä ja jälleen Ranskassa. Toisen maailmansodan syttymisvaiheessa Stravinsky muutti Yhdysvaltoihin syyskuussa 1939, ja maan kansalainen hänestä tuli vuonna 1945.

Konsertto D-duuri liittyy Stravinskyn uusklassisen kauden loppuvaiheisiin. Se on sävelletty vuonna 1946 sveitsiläisen kapellimestarin Paul Sacherin tilauksesta. Tämä oli Stravinskyn ensimmäinen tilaus Euroopasta yli kymmeneen vuoteen. Sacher tilasi tai kantaesitti teoksia useilta aikansa huippusäveltäjiltä: näiden joukossa olivat muun muassa sellaiset merkkiteokset kuin Straussin Metamorfooseja, Bartókin Divertimento ja Musiikkia kieli- ja lyömäsoittimille sekä celestalle.

Konsertto D-duuri on neobarokkinen, soolo-osuuksillaan etäisesti concerto grossoa muistuttava teos. Teos alkaa rytmikkäällä Vivace-osalla, jonka väljaksossa tavoitellaan lyyrisempiä sävyjä. Toinen osa on valssimainen, haaveellisen hajamielinen Arioso. Teos päättyy motorisesti eteenpäin rientävään Rondon.

Igor Stravinsky: Konsert för stråkar D-dur

Igor Stravinskys ställning och betydelse i 1900-talets musik har jämförts med Pablo Picassos inom målarkonsten: båda två nådde tidigt en position som centrala figurer inom sin konst, och abrupta stiländringar, närapå kameleontiska växlingar i uttrycksmetoderna är typiska för båda. Trots att verkens yttre form förändrades flera gånger, förblev kärnan i Stravinskys

tonspråk alltid densamma: undvikande av romantisk svulst och en viss intellektuell inställning till skapelsearbetet präglar kompositörens alla stilperioder.

Stravinsky inledde sin karriär som representant för den ryska skolan och nådde världsrykte redan i början av 1910-talet med sina baletter *Eldfågeln*, *Petruska* och *Våroffer*. Stravinsky var nära vän med både Debussy och Ravel, men några impressionistiska intryck finner man knappast i hans musik. Sedan 1920-talet präglas Stravinskys verk av nyklassicismen, tills han efter andra världskriget förändrade sin stil till seriell.

Stravinsky var en verklig världsmedborgare: efter barndomsåren i Ryssland följde åren i Frankrike, Schweiz och ånyo i Frankrike. Vid utbrottet av andra världskriget hösten 1939 flyttade Stravinsky till USA och blev amerikansk medborgare år 1945.

Konsert i D-dur anknyter till slutskedet av Stravinskys nyklassiska period. Den är skriven år 1946 på beställning av schweiziska kapellmästaren Paul Sacher. Detta var hans första beställning från Europa på mer än tio år. Sacher beställde eller uruppförde verk av flera samtida toppkompositörer: bland dem fanns bl.a. sådana betydande verk som Strauss' *Metamorfoser*, Bartóks *Divertimento* och Musik för sträng- och slaginstrument samt celesta.

Konsert i D-dur är skriven i neobarock stil, och med sina solopartier påminner den avlägset om concerto grossot. Verket inleds med en rytmisk *Vivace*-sats, vars mellanparti innehåller mera lyriska nyanser. Andra satsen är ett valsliknande, svärmiskt förstrött *Arioso*. Verket avslutas med ett motoriskt framåtskridande *Rondo*.

Lauri Pulakka

Esa-Pekka Salonen: *Lachen verlernt*

Esa-Pekka Salonen sooloviuluteos *Lachen verlernt* on sävelletty ja omistettu viulisti Cho-Liang Linille, joka kantaesitti sen La Jolla SummerFest -tapahtumassa Kaliforniassa elokuussa 2002.

Yksiosaisen, noin kymmenen minuuttia kestävä teoksen otsikko (Unohdettu nauru) viittaa Arnold Schönbergin sävellykseen *Pierrot Lunaire* (Kuuhullu Pierrot) puhelaululle ja kamariyhtyeelle. Sen yhdeksännessä osassa Gebet an

Pierrot (Rukous Pierrot'lle) solisti anoo Pierrot-harlekiinia opettamaan hänet nauramaan jälleen. Säveltäjä kertoo teoksestaan:

”Schönbergin teoksessa kertoja julistaa unohtaneensa naurun ja pyytää Pierrot'ta, 'sielun konitohtoria', antamaan sen takaisin hänelle. Koin tämän hyvin liikuttavana esittämiseen liittyvänä metaforana: totinen ilveilijä yrittää auttaa yleisöä luomaan yhteyden tunteisiin, jotka se on kadottanut tai luulee kadottaneensa. Lachen verlernt on olemukseltaan chaconne, mikä tässä yhteydessä tarkoittaa useita kertoja toistuvaa sointusarjaa. Tämä harmonia pysyy samana läpi koko sävellyksen, vain musiikin pintakerros muuttuu.”

Esa-Pekka Salonen: Lachen verlernt

Esa-Pekka Salonens soloviolinverk *Lachen verlernt* är tonsatt till och tillägnat violinisten Cho-Liang Lin, som uruppförde verket på La Jolla SummerFest i Kalifornien i augusti 2002.

Det ensatsiga, ca 10 minuter långa verkets rubrik (det bortglömda skrattet) syftar till Arnold Schönbergs komposition Pierrot Lunaire (Mångalna Pierrot) för talsång och kammarensemble. I dess nionde sats Gebet an Pierrot (Bön för Pierrot) ber solisten harlekinen Pierrot att lära denne skratta igen. Kompositören berättar om verket:

”I Schönbergs verk proklamerar berättaren sig ha glömt skrattet och ber Pierrot att ge denna tillbaka. Jag uppfattade detta som en väldigt rörande metafor med anknytning till framförande: en allvarsam pajas försöker hjälpa publiken att få kontakt med sina känslor, som den har tappat eller tror sig ha tappat. Lachen verlernt är till karaktären en chaconne, som i detta sammanhang betyder en flera gånger repeterande ackordserie. Harmonin är den samma genom hela kompositionen, endast ytlagren på musiken skiftar.”

Esa-Pekka Salonen: Stockholm Diary

Maailmassa on monia kapellimestareita, jotka myös säveltävät olematta varsinaisesti säveltäjiä, ja monia säveltäjiä, jotka myös johtavat orkesteria olematta varsinaisesti kapellimestareita. Esa-Pekka Salonen kuuluu niihin harvoihin, jotka ovat aidosti molempia. Helppoa tämän kaksoiselämän viettäminen ei tosin ole aina ollut, ja varsinkin vuonna 1983 tapahtunut kansainvälinen läpimurto kapellimestarina jätti säveltäjä-Saloselle seuraavina vuosina vain vähän aikaa. Tässä oli sikäli omaa ironiaansa, että hän on

kertonut alkaneensa opiskella orkesterinjohtoa ennen muuta siksi, että hän voisi aikanaan johtaa paremmin omia ja säveltäjäystävien teoksia.

Salosen uusi aktiivisempi kausi säveltäjänä alkoi vasta 1990-luvun jälkipuolella. Yhtenä uuden aktiivisuuden käynnistäjänä oli vuonna 1996 valmistunut orkesteriteos *LA Variations*, jonka jälkeen laajamuotoisia orkesteriteoksia ja muuta musiikkia on syntynyt hyvää tahtia. *LA Variations* merkitsi tärkeää saumakohtaa myös tyyllisesti, sillä se avasi uuden, aiempaa vapautuneemman ja ulospäinsuuntautuneemman tyylikauden hänen tuotannossaan.

Tätä uutta Salosta edustaa myös jousiorkesteriteos *Stockholm Diary* (2004). Se syntyi Tukholman konserttitalosäätiön tilauksesta Tukholman filharmonikkoja ja Tukholman kamariorkesteria varten Saloselle omistettuun säveltäjäfestivaaliin, jossa hän itse johti kantaesityksen lokakuussa 2004.

Stockholm Diary kasvaa ja kehittyy hitaasta alustaan jatkuvasti intensiivisempään ilmaisuun ja huipentuu loppujakson hurmioituneeseen liekehdintään (esitysmerkintä "Wild", villisti). Salonen hyödyntää taiturillisesti jousiorkesterin mahdollisuuksia ja jakaa sen monin tavoin erilaisten sävy- ja väritehojen luomiseksi. Rikkaat ja usein monikerroksiset tekstuurit hahmottuvat vuoroin sointikenttien utuiseksi himmerrykseksi, vuoroin raskaiksi sointimassoiksi, joiden keskeltä nousee paikoin esiin myös laveaa melodisuutta. Yhden aiheen Salonen on lainannut samanaikaisesta orkesteriteoksestaan *Wing on Wing* (2004).

Esa-Pekka Salonen: Stockholm Diary

Det finns många dirigenter som även komponerar, utan att för den skull egentligen vara kompositörer, och många kompositörer som dirigerar, utan att vara dirigenter. Esa-Pekka Salonen hör till de få som genuint är bådadera. Detta dubbelliv har inte alltid varit så lätt, framförallt det internationella genombrottet som dirigent år 1983 gav kompositören Salonen allt mindre tid. Det ligger en viss ironi i att Salonen berättat, att han började studera orkesterledning framför allt för att i sinom tid kunna dirigera både egna och kompositionskollegors verk bättre.

Salonens nya, aktivare period som kompositör inleddes först under senare halvan av 1990-talet. Det som satte igång aktiviteten var bl.a. det år 1996 färdigställda orkesterverket *LA Variations*, varefter till formen stora orkesterverk och annan musik fötts i snabb takt. *LA Variations* stod för en milstolpe även stilistiskt, då den öppnade upp en ny, mera fri och utåtriktad stilperiod i hans produktion.

Denna nya Salonen representeras även av stråkorkesterverket *Stockholm Diary* (2004). Verket kom till genom en beställning av Stockholms Konserthusstiftelse för Stockholms filharmoniker och Stockholms nya kammarorkester för att framföras under en till Salonen tillägnad kompositörsfestival, där han själv dirigerade uruppförandet i oktober 2004.

Stockholm Diary växer och utvecklas från sin långsamma inledning till ett ständigt intensivare uttryck och kulminerar i slutavsnittets extaslika flammande (framförandebeteckning "Wild"). Salonen utnyttjar suveränt stråkorkesterns möjligheter och delar in den på många sätt för att skapa diverse nyans- och färg effekter. Rika och ofta mångskiktade texturer urskiljer sig emellanåt som klangfältens dimmiga sken, emellanåt som tunga klangmassor, varifrån tidvis även en mera konventionell melodiskhet stiger fram. Ett tema har Salonen lånat från sitt samtida orkesterverk *Wing on Wing* (2004).

Kimmo Korhonen

Sally Beamish: Glanz

Englantilaissyntyinen Sally Beamish aloitti muusikon uransa alttoviulistina, mutta muutettuaan Skotlantiin vuonna 1990 säveltämisestä on tullut hänen tärkein toimialansa. Hän opiskeli sävellystä Anthony Gilbertin ja Lennox Berkeleyn johdolla Royal Northern College of Musicissa. Beamishin sävellystuotanto pitää sisällään orkesteri- ja kamarimusiikkia, konserttoja ja näyttämöteoksia. Hän on tehnyt tiivistä yhteistyötä mm. Scottish Chamber Orchestran ja ruotsalaisen BIS-levy-yhtiön kanssa ja on saanut useita merkittäviä huomionosoituksia, mm. Glasgow'n yliopiston kunniatohtorin arvon. Tällä hetkellä hän on Academy of Saint-Martin-in-the-Fields -kamariorkesterin residenssisäveltäjä.

Sooloalttoviululle sävelletty *Glanz* syntyi vuonna 2016 ja säveltäjä kantaesitti sen samana vuonna St. Magnuksen katedraalissa. Katedraali sijaitsee Orkneyn saarella Skotlannissa, missä myös asui merkittävä brittisäveltäjä Sir Peter Maxwell Davies (1934—2016), Beamishin läheinen kollega. Beamish omisti teoksensa Maxwell Daviesin ("Maxin") muistolle.

Säveltäjä kirjoittaa teoksestaan seuraavaa: "Saksakielen sana Glanz on peräisin Richard Dehmelin runosta Verklärte Nacht, jota Arnold Schönberg käytti samannimisen mestariteoksensa perustana. Sen voi kääntää sanoilla 'hohto', 'loisto', 'kirkkaus', 'kiilto' – kaikki sanoja, jotka yhdistän Maxiin ja hänen musiikkiinsa.

Verklärte Nacht oli ensimmäinen teos, jonka soitin Scottish Chamber Orchestran soloalttoviulistina (vuonna 1988), ja Max johti esityksen. Silloin puhuin hänen kanssaan ensimmäistä kertaa, ja myönsimme molemmat kunnioittavamme syvästi tätä sävellystä ja jännittävämme sen esittämistä. Myöhemmin palasimme keskusteluissamme usein tähän Schönbergkokemukseemme.

Sanalla Glanz on sama kanta kuin englanninkielen sanalla glance (katse, silmäys), ja tämä lyhyt passacaglia on kuin vilkaisu Schönbergin teokseen. Siinä tutkitaan kahta Schönbergin käyttämää teemaa lempeän pohdiskelemaan sävyyn – kuin ääneen ajatellen.”

Sally Beamish: Glanz

Engelskfödda Sally Beamish började sin musikerkarriär som altviolinist, men efter att hon flyttade till Skottland år 1990 kom tonsättandet att bli hennes viktigaste verksamhetsområde. Hon studerade komposition för Anthony Gilbert och Lennox Berkeley vid Royal Northern College of Music. Beamish produktion innefattar orkester- och kammarmusik, konserter och sceniska verk. Hon har samarbetat flitigt med Scottish Chamber Orchestra och svenska skivbolaget BIS och erhållit många anmärkningsvärda bevis på sin uppskattning, bl.a. titeln som hedersdoktor vid universitetet i Glasgow. För tillfället fungerar hon som Academy of Saint-Martin-in-the-Fields -kammар-орkesterns residenskompositör.

Det för soloaltviolin komponerade verket *Glanz* föddes år 2016 och kompositören uruppförde det samma år i Sankt Magnuskatedralen. Katedralen finns på Orkneyöarna, Skottland, där även den betydelsefulla brittiske kompositören Sir Peter Maxwell Davies (1934—2016), en nära kollega till Beamish, bodde. Beamish tillägnade verket till minne av Maxwell Davies (“Max”).

Kompositören skriver följande om verket: ”Det tyska ordet Glanz kommer från Richard Dehmels dikt Verklärte Nacht, som Arnold Schönberg använde som grund för sitt mästerverk med samma namn. Ordet kan översättas med ‘glans’, ‘klarhet’, ‘briljans’, ‘lyster’ - alla ord, som jag kopplar ihop med Max och hans musik.

Verklärte Nacht var det första verket som jag framförde som soloaltviolinist i Scottish Chamber Orchestra (år 1988), och Max dirigerade framförandet. Då pratade jag med honom för första gången, och vi erkände båda att vi respekterade denna komposition djupt och att vi var nervösa att framföra det.

Senare återvände vi i våra diskussioner ofta till denna Schönberg-upplevelse.

Ordet Glanz har samma grund som det engelska ordet glance (blick, ögonkast) och denna korta passacaglia är som en glimt in i Schönbergs verk. Här undersöks två av Schönberg använda teman i mjukt fundersam ton – som att tänka högt.”

Lauri Pulakka

Arnold Schönberg: Verklärte Nacht, op. 4

Arnold Schönberg syntyi Wienissä 13. syyskuuta 1874. Hän kasvoi köyhissä oloissa ja hankki tietonsa musiikista ja sen teoriasta lähinnä itseopiskeluin, tosin lyhyen ajan myös Alexander von Zimlinskyn oppilaana. Vuonna 1910 hänestä tuli Wienin musiikkiakatemian opettaja, vuonna 1923 sävellyksen mestariluokan johtaja Berliinin taideakatemiassa. Vuonna 1933 juutalainen Schönberg siirtyi Saksasta Amerikkaan, jossa hän sai sävellyksen professorin viran Los Angelesin konservatoriossa. Viimeiset vuotensa hän eli pienen eläkkeen ja ystävien avun turvin. Hän kuoli Los Angelesissa vuonna 1951.

1900-luvun musiikissa on tuskin ollut ketään Arnold Schönbergin veroista uudistajaa. Hänen nimensä liittyy ennen kaikkea 12-säveltekniikkaan, eli ”metodiin säveltää kahdentoista toisiaan seuraavan sävelen avulla”, kuten hän itse menetelmäänsä kutsui. Tähän ns. atonaaliseen tekniikkaan hän päätyi vähitellen usean vuoden tutkimusten kautta. Schönberg hankki itselleen varsin pian estottoman radikaalin ja vallankumouksellisen maineen. Oppilaistaan Anton Webernistä ja Alban Bergistä hän sai kaksi innostunutta esitaistelijaa, jotka molemmat sovelsivat 12-säveljärjestelmää omalla persoonallisella tavallaan. Erityisesti toisen maailmansodan jälkeen 12-säveljärjestelmä tuli merkitsemään jättimäistä muutosta modernin säveltaiteen kannalta.

Nuorempana Schönberg halusi murtaa kaikki aikaisemmat estetiikan raja-aidat. Hänelle sopi silloin Ferruccio Busonin iskulause: ”Luovan taiteilijan tehtävä on laatia lakeja, ei noudattaa niitä.” Myöhemmin vuosinaan Schönberg tähdensi, että 12-säveljärjestelmä oli historiallinen välttämättömyys. Dissonanssi-konsonanssi -suhde oli muuttunut yhä hämärämmäksi esim. Wagnerin, Straussin, Musorgskin, Debussyn, Mahlerin, Puccinin ja Regerin yhä vapaamman dissonanssien käsittelyn vuoksi.

Schönberg, jolla oli erittäin kehittynyt muototaju ja joka suhtautui penseästi kaikkea liioittelua kohtaan, piti 12-säveltekniikkaansa askeleena kohti lainalaisuutta, joka puuttui myöhäisromantiikoilta. ”Mitä minuun itseeni tulee,

inhoan sitä, että minua kutsutaan vallankumoukselliseksi, koska en ole sellainen. Se mitä olen tehnyt, ei ole sen enempää vallankumouksellista kuin anarkististakaan”, hän kirjoitti vanhoilla päivillään. ”Säveltäjän on oltava vakuuttunut oman mielikuvituksensa erehtymättömyydestä ja uskottava omaan inspiraatioonsa riippumatta siitä, kutsuuko hän itseään konservatiiviksi tai vallankumoukselliseksi, säveltääkö hän perinteisellä tai edistyksellisellä tavalla, yrittääkö hän jäljitellä vanhoja tyyliä tai ilmaista uusia ideoita, oliko hän hyvä tai huono säveltäjä.”

Vallankumouksellinen tai ei – joka tapauksessa jo Schönbergin varhaisteokset herättivät vastarintaa. Hänen opettajansa Zemlinsky kertoo muistelmissaan: ”Kesällä 1899 (loman yhteydessä Payerbachissa) Schönberg sävelsi seksteton Richard Dehmelin runon pohjalta... Yritin painostaa Säveltaideyhdistyksen komiteaa esittämään teoksen, mutta tällä kertaa minulla oli huono onni. Kappaletta ’tulkittiin’, ja lopputulokset olivat äärimmäisen kielteiset. Eräs lautakunnan jäsenistä ilmoitti kantansa näillä sanoilla: ’Se soi kuin joku olisi pyyhkinyt Tristanin partituuria, kun se oli vielä märkä!’ Kyseinen sekstetto oli Verklärte Nacht op. 4, jonka ensiesitys tapahtui vasta 1903, mutta josta myöhemmin tuli Schönbergin eniten esitettyjä teoksia, myös suuremmalla jousiorkesterikokoonpanolla. Omissa muunnelmissaan Schönberg kommentoi teostaan näin:

”Temaattinen rakenne nojautuu toisaalta wagnerilaiseen ’itu- ja aiheensiirto’ -tekniikkaan... toisaalta Brahmsin kehittelevään muunnelmatekniikkaan, kuten kutsuisin sitä... Soittimien käsittely, sävellystapa ja paljon mitä sointiin tulee olivat puhtaasti wagnerilaisia. Uskon, että siinä oli myös joitakin Schönberg-aineksia melodioiden pituudessa, kontrapunktissa ja aiheiden yhdistelmissä... Lopuksi, siinä oli jo joitakin jaksoja, joissa oli epämääräistä tonaliteettia ja joita voidaan pitää tulevaisuuden enteinä.” Verklärte Nacht ei edusta vielä Schönbergin kypsää 12-säveljärjestelmää, mutta ensiaskeleet siihen suuntaan hän jo siinä ottaa.

Verklärte Nachtia voidaan pitää myöhäisromantiikan tyypillisenä ulkomusiikilliseen aiheeseen pohjautuvana teoksena. Sävellyksessä on viisi jaksoa, jotka perustuvat Richard Dehmelin runoon kirjasta Weib und Welt (Nainen ja maailma). Sisältö on lyhyesti kerrottuna:

1. Mies ja nainen kävelevät metsässä. Kuu liikkuu heidän mukanaan tammi-puiden yllä. Yöllinen taivas on pilvetön. Nainen puhuu:

2. Hän on jättänyt toiveen todellisesta onnesta, ja tyydyttääkseen syvän toiveensa löytää elämälle tarkoitus hän on etsinyt äitiyden, joka toisi laadullisen täydellisyyden. Hän odottaa lasta toisen miehen kanssa, jota ei rakasta: ’nyt

elämä on kostanut – olen tavannut sinut. Kävelen vierelläsi, olen syyllinen – itselleni ja sinulle’.

3. Hän kävelee epävakaasti. Kun hän katselee kuuta, hänen silmiensä tumma epätoivo peittyy valoon. Mies puhuu:

4. Älä anna ajatuksen lapsesta masentaa sinua. Katsele maailmankaikkeuden loistoa! Purjehdimme kylmällä valtamerellä, mutta ainutlaatuinen lämpö yhdistää meidät ja tulee muuttamaan lapsesi niin, että siitä tulee minun. Olet tuonut minun elämäni valoa.

5. He syleilevät ja suutelevat toisiaan. Sitten he jatkavat kävelyään, ”loistavan ja upean yön läpi”.

Arnold Schönberg: Verklärte Nacht, op. 4

Arnold Schönberg föddes i Wien den 13 september år 1874. Han växte upp i fattiga förhållanden och införskaffade sig kunskap om musiken och dess teori närmast som självlärd, likväl under en kortare period också som Alexander von Zemlinskys elev. År 1910 blev han lärare vid Wiens musikakademi, år 1923 ledare för mästartklassen i komposition vid Berlins konstakademi. År 1933 flyttade den judiske Schönberg från Tyskland till Amerika, där han blev utsedd till kompositionsprofessor vid konservatoriet i Los Angeles. Sina sista år levde han på en liten pension och hjälpt av sina vänner. Han dog i Los Angeles år 1951.

Inom 1900-talets musik har väl knappast någon haft en lika nydanande roll som Schönberg. Hans namn är framför allt förknippat med tolvtonstekniken eller ”metoden att komponera med tolv på varandra följande toner”, som han själv kallade sitt förfarande. Denna teknik kom han fram till efter flera års studier. Mycket snart fick Schönberg ett namn om sig att vara en ohämmad radikal och revolutionär. Hans elever Anton Webern och Alban Berg blev hans ivriga förkämpar och tillämpade tolvtonstekniken på var sitt personliga sätt. Speciellt efter andra världskriget kom tolvtonstekniken att innebära en kolossal omvälvning inom den moderna skapande tonkonsten.

Som ung ville Schönberg bryta den förgångna estetikens alla skrankor. Då passade honom Ferruccio Busonis slagord: ”Den skapande konstnärens uppgift är att uppställa lagar, inte att följa lagar.” Under sina senare levnadsår betonade Schönberg, att tolvtonstekniken var en historisk nödvändighet. Dissonans-konsonans -förhållandet hade blivit alltmer diffust genom t.ex. Wagners, Strauss’, Musorgskijs, Debussys, Mahlers, Puccinis och Regers allt friare behandling av dissonanser.

Schönberg, som hade en utsökt formkänsla och motvilja mot överdrifter, ansåg att hans tolvtonsteknik var ett steg i riktning mot en lagbundenhet som senromantikerna saknade. "Vad mig själv beträffar, så hatar jag att bli kallad revolutionär, för jag är det inte. Vad jag gjorde var varken revolutionärt eller anarkistiskt", skrev han på gamla dagar. "Oberoende av om man kallar sig konservativ eller revolutionär, om man komponerar på ett konventionellt eller progressivt sätt, om man försöker imitera gamla stilar eller uttrycka nya idéer, om man är en bra eller dålig komponist, så måste man vara övertygad om det ofelbara i sin egen fantasi och tro på sin egen inspiration."

Revolutionär eller ej – i alla fall väckte redan Schönbergs tidigaste verk motstånd. Hans lärare Zemlinsky berättar i sina memoarer: "Sommaren 1899 (i samband med en semester i Payerbach) komponerade Schönberg en sextett på basen av en dikt av Richard Dehmel... Jag försökte utöva påtryckning på Tonkonstföreningens kommitté att verket skulle uppföras, men denna gång hade jag otur. Stycket 'examinerades', och slutresultaten var ytterst negativa. En medlem av juryn meddelade sin åsikt med följande ord: 'Det låter som om någon hade suddat partituret till Tristan när det ännu var vått!'" Ifrågavarande sextett var *Verklärte Nacht* op. 4, som fick sitt första uppförande först år 1903, men som senare kom att bli ett av Schönbergs mest spelade verk, också med större stråkorkestersammansättning. I sina egna memoarer kommenterar Schönberg sitt verk så här:

"Den tematiska uppbyggnaden stödde sig å ena sida på den wagnerska 'grodd- och sekvens' -tekniken, å andra sidan på Brahms' utvecklande variationsteknik, såsom jag skulle kalla den... Instrumentbehandlingen, kompositionssättet, och mycket vad klangen beträffar var helt wagnerska. Jag tror, att där också fanns vissa Schönbergelement i melodiernas längd, kontrapunkten och motivkombinationerna... Slutligen, där fanns vissa avsnitt med obestämd tonalitet, vilket kan anses som förebud till det kommande." *Verklärte Nacht* representerar inte ännu Schönbergs mogna tolvtonsteknik, men de första stegen i den riktningen tar han redan där.

Man kan betrakta *Verklärte Nacht* som ett typiskt senromantiskt verk, som bygger på en utommusikalisk idé. Kompositionen har fem avsnitt, som anknyter till Reinhard Dehmels dikt ur boken *Weib und Welt* (Kvinnan och världen). Innehållet är i korthet:

1. En man och en kvinna vandrar i skogen. Månen följer dem över ekträden. Den nattliga himlen är molnfri. Kvinnan talar:

2. Hon har lämnat hoppet om den verkliga lyckan och för att infria sitt begär efter att finna en mening i livet, har hon sökt moderskapet, som skulle ge en kvalitativ fullkomlighet. Hon väntar barn med en annan man, som hon inte älskar: 'nu har livet hämnats – jag har träffat dig. Jag vandrar vid din sida, jag är skyldig inför mig själv och dig'.

3. Hon vandrar ostadigt. När hon vänder blicken mot månen, täcks ögonens mörka förtvivlan av ljuset. Mannen talar:

4. Låt inte tanken om barnet göra dig betryckt. Se på världsalltets glans! Vi seglar på en kall ocean, men en unik värme förenar oss och kommer att förändra barnet så att det blir mitt. Du har givit mitt liv ljus.

5. De kramar om och kysser varandra. Sedan fortsätter de vandringen, 'genom den lysande och fantastiska natten'.

Pehr Henrik Nordgren

Viulisti **Malin Broman** on paitsi kysytty viulusolisti, taiteellinen johtaja, kamarimuusikko ja opettaja myös suosittu viulisti-johtaja ('orchestral leader').

Malin Broman on saavuttanut menestystä sekä solistina että kamarimuusikkona. Hän on perustajajäsen nimekkäessä Kungsbacka-pianotriossa, jonka esiintymisareenoina ovat olleet muun muassa New Yorkin Carnegie Hall, Amsterdamin Concertgebouw, Wienin Konzerthaus, Kölnin ja Berliinin Philharmonie -salit. Vuosina 2004–2010 hän oli niin ikään nimekkään ja paljon levyttäneen Nash Ensemblen jäsen. Yhtyeen riveissä hän myös debytoi BBC:n Promseilla. Bromanin tuorein kokoonpano on Euroopan parhaimmista kamarimuusikoista koostuva Stockholm Syndrome Ensemble, jonka perustajiin hän kuuluu. Pianistimiehensä Simon Crawford-Phillipsin kanssa Broman esiintyy säännöllisesti duona.

Broman on vuodesta 2008 työskennellyt Ruotsin radion sinfoniaorkesterin 1. konserttimestarina, jossa hänen vahvuutensa sekä solistina että kamarimuusikkona yhdistyvät. Tämän tehtävän menestyksekkään hoitamisen myötä Bromania onkin nähty vierailevana konserttimestarina useiden nimekkäiden orkestereiden riveissä, joista mainittakoon London Symphony Orchestra, Chamber Orchesta of Europe sekä Mahler Chamber Orchestra.

Vuonna 2002 Malin vastaanotti palkinnon Hallandin kunnan akatemialta työstään musiikin saralla ja vuonna 2008 hänet valittiin Ruotsin kuninkaallisen

musiikkiakatemian jäseneksi. Tällä hetkellä hän toimii alttoviulunsoiton professorina Edsbergin musiikki-instituutissa Tukholmassa.

Malin Broman on levyttänyt yli 30 albumia, muun muassa levymerkeille Hyperion, NAXOS, BIS ja Channel Classic. Hän soittaa Järnåker-säätiön ystävällisesti lainaamalla Stradivarius-viululla vuodelta 1709 sekä Bajoni-alttoviululla vuodelta 1861.

Broman on toiminut ruotsalaisen Musica Vitae -kamariorkesterin taiteellisena johtajana vuodet 2015–2020. Hän aloitti Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin taiteellisena johtajana syksyllä 2019.

Violinisten **Malin Broman** är efterfrågad förutom som solist, konstnärlig ledare, kammarmusiker och lärare även som violinist-ledare ('orchestral leader').

Broman är meriterad både som solist och kammarmusiker. Hon är grundande medlem i ansedda Kungsbacka-pianotrion, som uppträtt bl.a. i Carnegie Hall (New York), Konzerthaus (Wien) och Philharmonie-salarna i Köln och Berlin. Under åren 2004–2010 var hon även medlem av Nash Ensemble, med vilken hon gjorde sin BBC Proms -debut. Broman är även grundande medlem av Stockholm Syndrome Ensemble, som består av några av de främsta kammarmusikerna i Europa. Med sin pianistmake Simon Crawford-Phillips uppträder Broman regelbundet som duo.

Sedan januari 2008 är Malin Broman anställd som 1:e konsertmästare i Sveriges Radios Symfoniorkester, där hennes styrkor som solist och kammarmusiker enas. Till följd av detta har hon även inbjudits att leda ansedda orkestrar som t.ex. London Symphony Orchestra, Chamber Orchestra of Europe och Mahler Chamber Orchestra.

År 2002 mottog hon pris av Hallands Akademi för sina uppmärksammade insatser inom musiken och 2008 valdes hon in som ledamot i Kungliga Musikaliska Akademien. Sedan hösten 2008 är Malin violaprofessor vid Edsbergs Musikinstitut i Stockholm.

Malin Broman har spelat in över 30 album bl.a. för skivbolagen Hyperion, NAXOS, BIS och Channel Classic. Hennes instrument är en Stradivarius-violin från år 1709 och en Bajoni-altviolin från år 1861, bägge vänligen utlånade av Järnåker-fonden.

Broman fungerade som konstnärlig ledare för den svenska kammarorkestern Musica Vitae åren 2015–2020. Hon inledde sitt arbete som Mellersta Österbottens Kammarorkesters konstnärliga ledare hösten 2019.

Vuonna 1972 perustettu **Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri** (KPKO) kuuluu kansainvälisesti tunnetuimpiin suomalaisorkestereihin. Perustajansa, kapellimestari Juha Kankaan johdolla orkesteri loi kunnianhimoisen profiilin, jonka tavaramerkkejä ovat herkästi reagoiva, dynaaminen yhteissointi ja laaja ohjelmisto barokista tähän päivään. Juha Kangas toimi orkesterin taiteellisena johtajana vuoden 2008 loppuun saakka ja on nykyisin sen kunniakapellimestari.

Monikymmenvuotinen yhteistyö säveltäjä Pehr Henrik Nordgrenin (1944–2008) kanssa on yksi esimerkki yhteistyökumppanuuksista, joille KPKO:n menestys on rakentunut. Orkesterin aktiivinen rooli oman aikansa musiikin tekijänä on tuottanut yli 170 kantaesitystä, joista monet ovat orkesterin tilauksia. Kotimaisten säveltäjien lisäksi tiiviitä yhteyksiä on luotu Pohjoismaiden ja Baltian säveltäjiin. Laajaa kansainvälistä arvostusta nauttivalle orkesterille on myönnetty muun muassa Pohjoismaiden neuvoston musiikkipalkinto vuonna 1993.

Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri on tehnyt lähes 70 äänitettä, jotka ovat herättäneet kansainvälistä huomiota ja levittäneet orkesterin mainetta maailmalla. Kotipaikkansa Kokkolan lisäksi KPKO vieraillee säännöllisesti kotimaassa ja ulkomailla. Kesällä 2019 orkesteri teki uusintavierailun maineikkaille Mozart-festivaaleille Saksan Würzburgissa. Euroopan lisäksi orkesteri on konsertoinut Japanissa ja New Yorkissa.

Sakari Oramon kauden (2013–2019) päätyttyä KPKO:n taiteelliseksi johtajaksi kutsuttiin ruotsalainen viulutaiteilija Malin Broman. Solistina, kamarimuusikona ja musiikin johtajana ansioitunut Broman aloitti kautensa syksyllä 2019.

Mellersta Österbottens Kammarorkester (MÖK), grundad år 1972, hör till våra internationellt mest kända finländska orkestrar. Under ledning av dess grundare, kapellmästare Juha Kangas, skapade orkestern sig en ambitiös profil med en reaktionssnabb, dynamisk samklang och en bred repertoar från barock till nutida musik som varumärken. Juha Kangas fungerade som orkesterns konstnärliga ledare t.o.m. år 2008 och är nuförtiden orkesterns hederskapellmästare.

Samarbetet med tonsättaren Pehr Henrik Nordgren (1944–2008) spände över flera decennier och är ett gott exempel på de samarbeten på vilken MÖK:s framgång grundar sig. Orkesterns aktiva roll inom nutida musik har resulterat i över 170 uruppföranden, varav många är egna beställningsverk. MÖK har skapat nära kontakter med såväl inhemska som med baltiska och nordiska

tonsättare. Orkestern är ansedd även internationellt, och har belönats med bl.a. Nordiska rådets musikpris år 1993.

Mellersta Österbottens Kammarorkester har gjort närmare 70 skivinspelningar, som bidragit till orkesterns internationella status. MÖK konserterar förutom i hemstaden Karleby även regelbundet runtom i Finland och utomlands. Sommaren 2019 uppträdde orkestern igen på den berömda Mozart-festivalen i Würzburg, Tyskland. Utöver Europa har orkestern även turnerat i Japan och i New York.

Efter att Sakari Oramos konstnärliga ledarskap kommit till ända (2013–2019) bjöd MÖK in den svenska violinisten Malin Broman till konstnärlig ledare. Broman, meriterad som solist, kammarmusiker och musikledare, inledde sin säsong hösten 2019.

Muusikot / Musiker

I Viulu / I Violin

Reijo Tunkkari
Matti Vanhamäki
Kati Niemelä
Reetta Kataja
Andrei Sytchak

II Viulu / II Violin

Teija Pääkkönen
Annica Brännkärr
Saana Parviainen
Heidi Ilmolahti
Maria Pulakka

Altoviulu / Altviolin

Hanna Pakkala
Ari Hanhikoski
Inkeri Halmio-Hanhikoski
Anna-Leena Kangas
Rosa Parada (*Schönberg*)
Johanna Tuikka (*Schönberg*)

Sello / Cello

Lauri Pulakka
Janne Virkkala
Ulla Lampela
Riina Salminen (*Salonen & Schönberg*)

Kontrabasso / Kontrabas

Oskari Hannula
Julius Pyrhönen

Konserttikävijän toimintaohje covid-19-pandemian aikana (päiv. 05/21)

1. Ethän tule sairaana konserttiin – ostetun lipun saat vaihdettua, jos satut sairastumaan.
2. Desinfioithan kätesi konserttisalille tullessasi.
3. Voit ottaa ulkovaatteet mukaasi saliin.
4. Keski-Pohjanmaalla on tällä hetkellä vahva maskisuositus. **KÄYTÄTHÄN MASKIA TAI VISIIRIÄ KONSERTISSA.**
5. Nykyisten rajoitusten mukaan yleisössä saa tällä hetkellä olla 50 kuulijaa. Salin paikat ovat tällä hetkellä numeroimattomia.
6. Huomioithan että konsertti lähetetään myös suoratoistona orkesterin YouTube-kanavan kautta verkossa.
7. Konsertti-intro näytetään käytännön syistä toistaiseksi ainoastaan verkossa. Saliyleisö voi halutessaan seurata introa ennen konserttia ja sen jatko-osaa konsertin tauolla omilta kännyköiltään.
8. Pidäthän turvavälit (väh. 2 m) kaikissa tilanteissa.
9. Huomioithan, että orkesterilämpöön ja yleisölämpöön välinen ovi on lukittuna turvallisuussyistä. Ethän mene myöskään konsertin jälkeen esiintyjien tiloihin.
10. Nauti (turvallisesta) konserttielämyksestä!

Konsertpraxis under covid-19 -pandemin (uppd. 05/21)

1. Gå inte på konsert ifall du är sjuk – du kan byta din konsertbiljett ifall du insjuknar.
2. Desinficera dina händer då du kommer till konsertsalen.
3. Du kan ta med dig dina ytterkläder i konsertsalen.
4. Det råder stark rekommendation om användning av ansiktsmask i Mellersta Österbotten. **ANVÄND MASK ELLER VISIR UNDER KONSERTEN.**
5. Enligt nuvarande restriktioner får sammanlagt 50 personer befinna sig i publiken samtidigt. Sittplatserna är för tillfället onummerade.
6. Observera, att konserten även sänds direkt via orkesterns YouTube-kanal.
7. Av praktiska skäl visas konsert-introt för tillfället endast på nätet. Publiken i salen får gärna följa introt innan konserten och under konsertens paus via sina egna mobiltelefoner.
8. Håll säkerhetsavståndet på minst 2 m i alla situationer.
9. Observera, att dörren mellan publikfoajén och orkesterns foajé tillsvidare hålls låst av säkerhetsskäl. Besök inte orkesterns utrymmen heller efter konserten.
10. Njut av en trygg konsertupplevelse!

MELLERSTA ÖSTERBOTTENS

Kamma
ORKESTER

KOKKOLAN KAUPUNKI
KARLEBY STAD

SKPO

 TYÖPLUS
Terveyden ja työhyvinvoinnin edistäjä
För hälsa och välmående i arbetslivet

 OP Keski-Pohjanmaa
Mellersta Österbotten

 BOLIDEN

 KPK
YHTIÖT